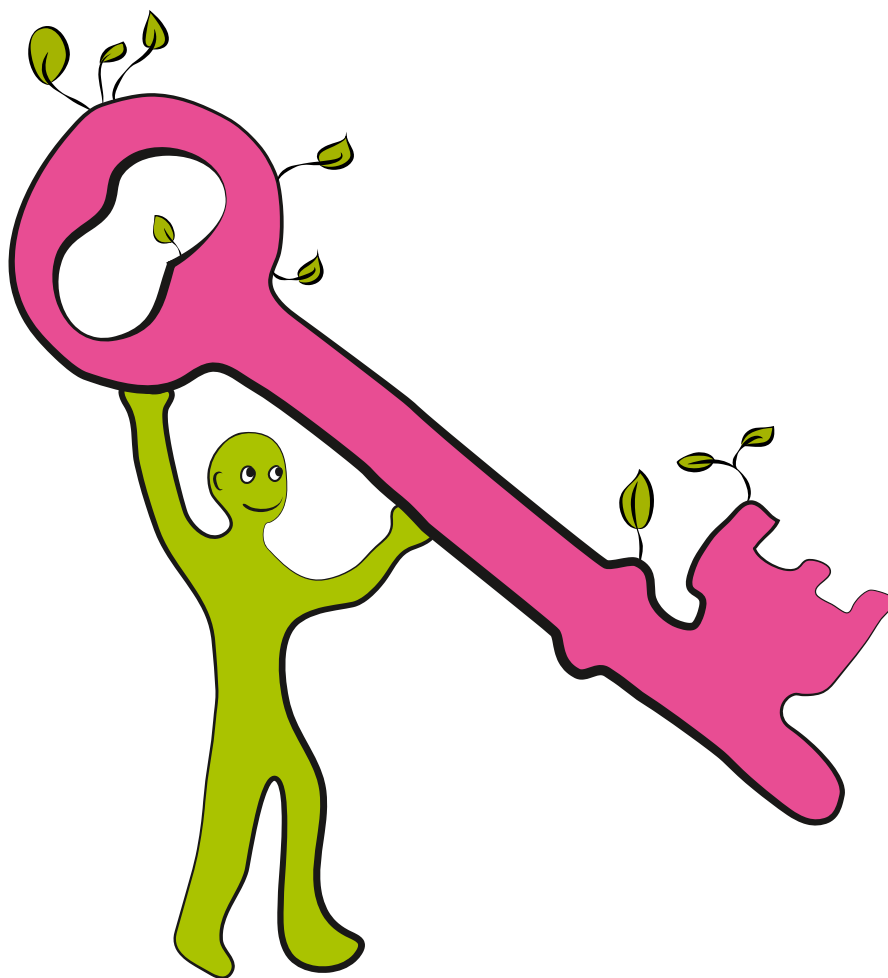

**HANDIKAPP
FÖRBUNDEN**

Nyckeln till arbete

Till dig som söker arbete 2014

Nyckeln till arbete

Copyright 2014 Handikappförbunden

Projektledare: Fredrik Lindgren

Manus: Lena Henrikson, Textbolaget i Stockholm HB

Illustrationer: Sofia Wrangsjö

Formgivning: Komodo design

Foto: Fotolia, Istock

Tryck: Allduplo

ISBN: 978-91-86151-28-7

Innehåll

Förord	5
Hur söker jag jobb?	6
Kan jag arbeta om jag får ersättning från Försäkringskassan?	10
Kan min kommun hjälpa mig att hitta ett arbete?	14
Faktadel	19
Vad kan jag få för stöd?	20
Vart vänder jag mig?	44
Ordlista	45

Förord

Den här skriften vänder sig till dig som vill veta hur man kan göra för att få ett arbete. Du har kanske själv en funktionsnedsättning eller en anhörig som har det.

Det finns många olika former av stöd som kan vara bra att känna till. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunen kan hjälpa till med stöd till arbete, försörjning och sysselsättning.

Det är viktigt att du visar att du vill arbeta och att du är öppen för olika förslag. Visst kan det vara trist att få ett nej. Och ibland har de olika myndigheterna krångliga regler som du kanske inte riktigt förstår. Men här vill vi uppmuntra och visa på möjligheter. Det finns faktiskt många människor med funktionsnedsättningar som har fått riktigt bra jobb. De trivs, gör något vettigt, utvecklas och får en lön som räcker till något kul att göra på fritiden.

I den här skriften hittar du frågor att fundera över och diskutera. Dessa frågor kan ni använda i studiecirklar, på kurser och utbildningar eller när ni pratar om arbete. Här finns också en faktadel med svåra ord och begrepp. Om du vill kan du använda den här delen som en uppslagsbok och slå upp just det ord som du tycker är intressant.

Om du vill veta mer kan du besöka Handikappförbundens hemsida: www.hso.se/arbete Här finns mer information om arbete, sysselsättning, lagar och bestämmelser. Handikappförbunden vill att fler människor med funktionsnedsättning ska ha ett arbete att försörja sig på.

Hur söker jag jobb?

Personer som har nedsatt arbetsförmåga har ofta svårt att få arbete. Fast det finns särskilt stöd att få. Du kan få hjälp att komma på vad du är bra på och vad du har lite svårare för. Du kan få hjälp att prova ut hjälpmedel. Du kan få kurser och utbildningar. Du kan till och med få hjälp att starta eget. Kanske finns det mer stöd att få än du tror.

Om du har en funktionsnedsättning kan du få särskilt stöd av Arbetsförmedlingen. Du kan få olika ersättningar av Försäkringskassan. Och du kan få stöd av din kommun att hitta arbete eller sysselsättning.

Arbetsförmedlingens främsta uppdrag är att hjälpa människor att hitta arbete. Som regel måste du söka jobb själv. Fast du kan få hjälp av särskilda arbetsförmedlare om du behöver det.

På Arbetsförmedlingen finns arbetsförmedlare och specialister som har erfarenhet av att möta människor med funktionsnedsättning. De kan till exempel hjälpa dig att komma på vad du är bra på eller vilket yrke eller utbildning som skulle passa dig.

Din förmåga att arbeta är ofta större än vad du tror. Det gäller att hitta ett arbete som passar just dig. Om du inte kan jobba heltid, kan du kanske arbeta några timmar i veckan. Du vet själv bäst hur mycket du orkar.

Om du har någon form av ersättning från Försäkringskassan och vill börja jobba, bör du först kontakta din handläggare på Försäkringskassan. Be handläggaren ta kontakt med Arbetsförmedlingen så att ni kan ha ett första möte.

Innan Arbetsförmedlingen beslutar om vilket stöd du ska få vill man göra en bedömning av din förmåga att arbeta. Med det menas att Arbetsförmedlingen vill ta reda på

- vad du har för kunskaper
- vad du har för erfarenheter
- dina styrkor
- dina begränsningar.

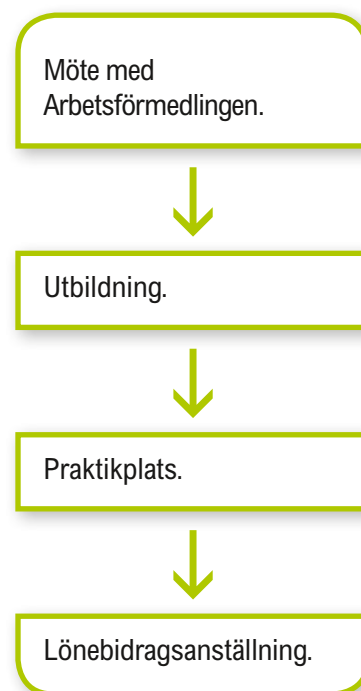
På Arbetsförmedlingen arbetar flera specialister. Det kan vara arbetsterapeuter, sjukgymnaster och psykologer. Arbetsförmedlingen kan inte bedöma om du har en funktionsnedsättning eller inte. Därför vill man ofta ha ett intyg från läkare.

” Jag har gått i särskola. Finns det något jobb för mig? ”

Anna har gått i särskola. Hon får aktivitetsersättning på heltid av Försäkringskassan men vill gärna börja jobba. Anna tar kontakt med Försäkringskassan. Handläggaren där ordnar ett möte med Arbetsförmedlingen. Av handläggaren på Arbetsförmedlingen får Anna veta att det finns en yrkesinriktad utbildning för personer med lindrig utvecklingsstörning. Meningen är att utbildningen ska leda till ett arbete som biträde inom äldreomsorgen.

Anna tycker att det är roligt att studera. Hon tycker att ämnena är intressanta och att det är kul att träffa andra människor.

När utbildningen är slut ordnar Annas handläggare en praktikplats på ett äldreboende. Redan efter ett halvår får Anna anställning på äldreboendet. Hon får lön och arbetsgivaren får lönebidrag.

Var hittar jag olika jobb?

När det finns ett ledigt jobb anmäler ofta företagen det till Arbetsförmedlingen. Du kan söka efter jobb i Arbetsförmedlingens platsbank som du hittar på hemsidan: www.arbetsformedlingen.se

Klicka på För arbetssökande och klicka sedan på Lediga jobb.

Men det finns även andra sätt att hitta jobb. Du kan fråga runt bland dem du känner. Du kan vara aktiv i sociala medier, till exempel LinkedIn. Du kan ringa, mejla eller besöka olika företag som du tror skulle kunna ge dig arbete. Det är viktigt att vara öppen för olika typer av jobb och visa att man verkligen vill ha ett jobb.

JOBBSAJTER PÅ INTERNET

Det finns sidor på internet där man har samlat olika jobb. Här kommer några exempel på jobbsajter:

www.monster.se

www.workey.se

www.stepstone.se

www.jobbsafari.se

www.simplajobb.se

Frågor att diskutera i grupp

Här kommer förslag på frågor att diskutera. Titta gärna i faktadelen på sidorna 20–41 innan ni börjar diskutera. Ni kan välja en fråga eller flera frågor som ni tycker är intressanta. När det står du menar vi att du ska föreställa dig att du är personen i frågan.

- 1** Du söker arbete men får inget jobb. Du börjar misstänka att du behöver mer utbildning. Vad gör du? Vart vänder du dig?
- 2** Du är 20 år och har inga slutbetyg från skolan. Vad tror du att du kan få för hjälp av Arbetsförmedlingen? Vad skulle du önska att Arbetsförmedlingen hjälpte dig med?
- 3** En kompis har ordnat ett jobb åt dig. Du besöker arbetsplatsen. Du inser att arbetsplatsen behöver anpassas om du ska kunna jobba där. Vad gör du? Vart vänder du dig?
- 4** Du har tagit kontakt med Arbetsförmedlingen. Handläggaren säger att de ska göra en bedömning av din arbetsförmåga. Vad tror du menas med det? Vad tycker du om det? Hur skulle du önska att en sådan utredning går till?
- 5** Du vill bli egen företagare. Vart vänder du dig? Vad tror du att du kan få för stöd?
- 6** Du har hört att man kan få mycket stöd av en SIUS-konsulent. Vilket stöd kan du få tror du? Vart vänder du dig?

Vilande ersättning

Om du vill prova att arbeta eller att studera kan du ha vilande ersättning. Mer information om det hittar du på Försäkringskassans hemsida. Skriv "vilande sjukersättning eller vilande aktivitetsersättning" i sökrutan.

Kan jag arbeta om jag får ersättning från Försäkringskassan?

Du kan jobba om du har aktivitetsersättning eller sjukersättning från Försäkringskassan. Du kan ha vilande ersättning. Det innebär att du har en del av ersättningen kvar när du provar att jobba.

Försäkringskassan kan bland annat hjälpa till med olika ersättningar till den som har en funktionsnedsättning.

Försäkringskassan har också ett särskilt ansvar för att du ska få det stöd du behöver för att kunna komma tillbaka till arbetet.

Det är meningen att Försäkringskassan ska samarbeta med Arbetsförmedlingen.

Försäkringskassans hemsida:

www.forsakringskassan.se

Om du vill läsa faktablad på lättläst skriver du "lättläst svenska" i sökrutan.

The screenshot shows the homepage of Försäkringskassan. At the top, there is a green navigation bar with the logo and text "Försäkringskassan". To the right of the logo are links for "Other languages", "Statistik & analys", "Teckenspråk", "Anpassa", and "Kontakt". Below the navigation bar is a search bar with the text "Sök". Underneath the search bar is a horizontal menu with buttons for "Privatperson", "Arbetsgivare", "Tandvården", "Sjukvården", "Myndigheter & samarbetspartner", "Press", and "Om Försäkringskassan". The date "Ons 20 november 2013" is displayed on the right. The main content area features a "Mina sidor/Logga in" button with the text "Logga in och gör dina ärenden enklare". Below this are links for "Förälder" and "Sjuk". A central banner reads "Nu finns Mina sidor i fickformat! Följ ditt ärende och se när pengarna kommer - direkt i din mobil. Läs mer och ladda ner appen från App Store eller Google Play". On the right, there is a "Fråga Hanna" section with a photo of a woman.

” Jag vill jobba, men hur blir det med min ersättning? ”

Ellen har aktivitetsersättning på heltid men vill prova på att jobba. Hon tror att Arbetsförmedlingen kanske kan hjälpa till att ta reda på vilka jobb hon passar för och vad hon är bra på.

Ellen bestämmer sig för att skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Men först tar hon kontakt med sin handläggare på Försäkringskassan. Han berättar att Ellen kan få vilande ersättning om hon vill prova att jobba. Det innebär att hon kan ha en del av ersättningen kvar.

Ellens handläggare på Försäkringskassan ordnar ett möte med Arbetsförmedlingen. Ellen berättar att hon har en funktionsnedsättning. Handläggaren på Arbetsförmedlingen säger att det kan vara svårt att veta hur mycket Ellen kan klara av att jobba och vilket stöd hon kan behöva. Därför vill Arbetsförmedlingen göra en utredning av Ellens förmåga att arbeta.

Ellen får träffa flera specialister och prova ut hjälpmedel. Sedan får hon komma ut till en arbetsplats och prova att jobba.

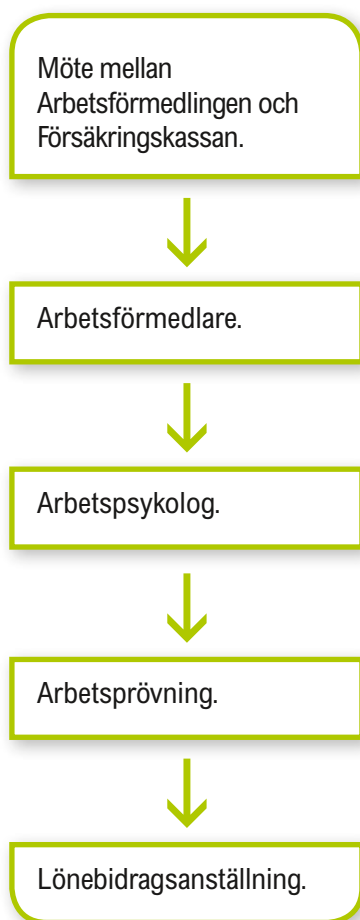
Arbetslivsinriktad rehabilitering

Du som har nedsatt förmåga till arbete kan få arbetslivsinriktad rehabilitering. Det är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och din arbetsgivare (om du har någon) som tillsammans ansvarar för detta.

Du kan till exempel få arbetsträning eller utbildning. Målet är att du ska få ett arbete eller kunna återgå till ett arbete.

Försäkringskassan har ett särskilt ansvar för arbetslivsinriktad rehabilitering. Det betyder att Försäkringskassan ska samordna de olika insatser du får. Försäkringskassan kan till exempel kalla till ett möte med dig, din arbetsgivare, Arbetsförmedlingen och andra personer som kan vara viktiga för dig.

Försäkringskassan gör sedan en plan tillsammans med dig. I den ska det stå hur ni ska göra för att du ska kunna komma ut i arbetslivet.

” Jag vill inte ha sjukersättning hela livet. Jag vill arbeta! ”

Lukas har sjukersättning men vill arbeta. Han kontaktar sin handläggare på Försäkringskassan. Handläggaren tar kontakt med Arbetsförmedlingen. Handläggarna från Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har ett möte. De diskuterar vilken handläggare på Arbetsförmedlingen som kan ge Lukas bäst stöd. De pratar om att Lukas kan behöva träffa en arbetsterapeut eller en arbetspsykolog.

Därefter bjuds Lukas in till ett möte med en särskild arbetsförmedlare. De pratar om hans intressen, vad han är bra på och vilka yrken som kan passa honom. Lukas får också träffa en arbetspsykolog. Arbetspsykologen gör en utredning för att hitta Lukas styrkor och begränsningar.

Arbetsförmedlaren och Lukas gör en plan. De kommer överens om att Lukas ska prova arbetsprövning. Det betyder att Lukas får komma ut till ett företag och se hur han fungerar på en arbetsplats. Han får också hjälp med att prova ut hjälpmedel.

Det går så bra att arbetsgivaren vill anställa Lukas. Lukas får lön och arbetsgivaren får lönebidrag.

Frågor att diskutera i grupp

Här kommer förslag på frågor att diskutera. Titta gärna i faktadelen på sidorna 20–41 innan ni börjar diskutera. Ni kan välja en fråga eller flera frågor som ni tycker är intressanta. När det står du menar vi att du ska föreställa dig att du är personen i frågan.

1

Du har sjukersättning men vill börja arbeta. Vart vänder du dig? Vilken hjälp kan du få? Vad skulle du helst vilja ha hjälp med?

2

Du har aktivitetsersättning och vill gärna prova att arbeta. Men du är orolig för hur du ska klara dig. Vad händer med din aktivitetsersättning? Finns det risk att du förlorar din aktivitetsersättning?

3

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska samarbeta vid rehabilitering. De ska också kunna ordna möten med personer som är viktiga för dig. Tror du att det fungerar så i verkligheten? Har du själv någon erfarenhet av detta?

4

Du har sökt massor av jobb. Vad är det som gör att du inte får något jobb? Har du funderat över det? Har någon annan förklarat varför du inte fått de jobb du sökt?

5

Har du varit i kontakt med Arbetsförmedlingen? Vad fick du för hjälp? Vad var bra? Vad var dåligt?

6

Har du varit i kontakt med Försäkringskassan? Vad fick du för hjälp? Vad var bra? Vad var dåligt?

OBS!

I LSS-lagen står det att det stöd du får alltid ska anpassas efter ditt individuella behov.

Kan min kommun hjälpa mig att hitta ett arbete?

Kommunen har ingen skyldighet att ordna arbete. Men nästan alla kommuner har en arbetsmarknadsenhet. Det varierar hur många som jobbar där och hur det fungerar. Ibland finns ett kontor dit man kan gå.

Arbetsmarknadsenheten kan ge dig stöd i att komma ut och arbeta. Du kan till exempel få praktik eller arbetsträning. Det kan också finnas olika projekt du kan få vara med i.

” Jag känner mig misslyckad. Jag lever på socialbidrag. ”

Oskar får socialbidrag. Han har ingen större lust att jobba och känner sig ganska misslyckad. En dag ringer handläggaren från kommunens socialtjänst och säger att han ska ta kontakt med en person på kommunens arbetsmarknadsenhet. Det kan vara en möjlighet för Oskar att få ett praktikjobb. Oskar säger att han ska ringa men det blir aldrig av.

Två veckor senare ringer en person från kommunens arbetsmarknadsenhet. Hon vill träffa Oskar. På det första mötet pratar de om hans intressen och kunskaper. Efter några möten börjar Oskar få lite bättre självförtroende. Sedan dröjer det inte så länge förrän handläggaren ringer och berättar att hon har hittat en praktikplats. Hon ordnar ett möte med arbetsgivaren och ser också till att Oskar får de hjälpmedel han behöver.

Men Oskar tycker ändå inte att han får rätt stöd av företaget. Han får prova flera olika praktikplatser. Till slut hittar handläggaren en praktikplats där Oskar trivs. Chefen är noggrann med att Oskar får det stöd han behöver och Oskar känner att han verkligen utvecklas.

Kontakt med kommunen.

Möte med arbetsmarknadsenheten.

Praktikplats.

Meningsfull sysselsättning – hur får jag det?

Alla människor har rätt till något meningsfullt att göra. Du som har en funktionsnedsättning och inget arbete med lön kan få hjälp av din kommun.

Det är kommunens ansvar att ordna så att du får något meningsfullt att göra. Du kan till exempel söka daglig verksamhet enligt LSS.

Om du inte har rätt till daglig verksamhet, kan du prova att söka sysselsättning enligt socialtjänstlagen.

Privata företag

Det finns privata företag som erbjuder daglig verksamhet som är inriktad på arbete eller annat stöd för den som vill arbeta. Företagen får ofta sina uppdrag från handläggarna på kommunen eller från Arbetsförmedlingen.

” Jag har gått ut skolan. Vad ska jag göra nu? ”

Lina har slutat skolan och vet inte vad hon ska göra. Lina och hennes mamma tar kontakt med kommunens LSS-handläggare.

På ett möte hjälper LSS-handläggaren Lina att ansöka om daglig verksamhet. Hon berättar om en ny verksamhet, Biltvätten, som precis har startat. Lina blir överlycklig eftersom hon alltid varit intresserad av bilar.

Lina får ja på sin ansökan om daglig verksamhet och kan börja på Biltvätten.

Efter några år får Lina anställning på Biltvätten.

Kommunen:
ansökan om daglig
verksamhet.

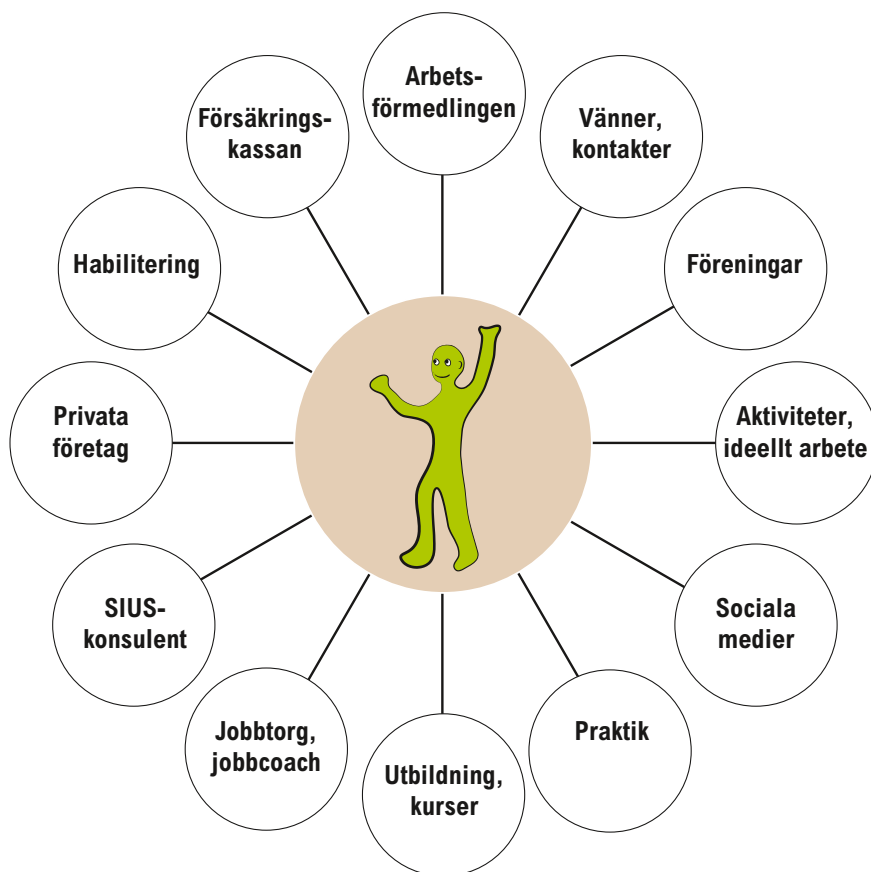
Daglig verksamhet.

Anställning.

Be om samordning

Så här kan det se ut för en person som söker arbete, även om inte alla kontakter sker exakt samtidigt.

Den här bilden växte fram på ett möte med projektet testgrupp.

Nästan alla som har en funktionsnedsättning tycker att det är jobbigt med alla kontakter. Det finns bestämmelser som säger att man ska ha rätt till samordning om man har flera insatser från kommun och landsting. Om du får stöd av både landsting och kommun kan du prova att be om en samordnad individuell planering.

Frågor att diskutera i grupp

Här kommer förslag på frågor att diskutera. Titta gärna i faktadelen på sidorna 20–41 innan ni börjar diskutera. Ni kan välja en fråga eller flera frågor som ni tycker är intressanta. När det står du menar vi att du ska föreställa dig att du är personen i frågan.

- 1** Du har fått daglig verksamhet men du trivs inte. Du vet att det finns ett annat dagcenter som skulle passa just dig. Vad gör du?
- 2** Du har en utvecklingsstörning. Du har fått daglig verksamhet men du känner att du inte utvecklas. Helst vill du prova ett jobb på en arbetsplats. Vad gör du? Har du rätt till det?
- 3** Du har en psykisk funktionsnedsättning. Du vill ha något meningsfullt att göra på dagarna. Vad gör du?
- 4** Om du fick daglig verksamhet enligt LSS eller sysselsättning enligt SoL. Vad skulle du vilja göra? Vad är du intresserad av?
- 5** Har du fått något stöd av kommunen att hitta ett jobb eller en praktikplats? Vad fick du hjälp med?
- 6** Tycker du att det är jobbigt att hålla i alla kontakter med olika människor? Hur skulle du vilja att det var? Känner du någon som kan hjälpa till med samordningen?

Innehåll faktadel

Vad kan jag få för stöd?.....	20
Aktivitetsbaserad utredning (ABU).....	20
Aktivitetsersättning	20
Aktivitetsstöd	21
Arbetslivsintroduktion.....	21
Arbetsmarknadspolitiska insatser och program.....	22
Arbetsmarknadsutbildning	23
Arbetsprövning och arbetsträning	24
Arbetspsykologisk utredning (APU)	24
Daglig verksamhet	24
Försörjningsstöd.....	25
Handikappersättning	25
Högriskskydd	25
IPS (Individual Placement and Support)	26
Jobbcoach.....	26
Jobbgaranti	26
Jobbtorg	27
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) .	27
Lönebidrag	27
Nystartsjobb.....	29
Offentligt skyddat arbete (OSA)	29
Praktik	30
Rehabiliteringsersättning.....	31
Samhall	31
Samordningsförbund	32
Sjukersättning	32
Sociala arbetskooperativ och sociala företag	33
Socialtjänstlagen (SoL).....	33
Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen	33
Stöd till personligt biträde.....	34
Stöd till tolkkostnader	35
Supported employment	36
Sysselsättning enligt SoL.....	36
Särskilt stöd för att starta eget	36
Särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS)	37
Trygghetsanställning	38
Utvecklingsanställning.....	39
Utvecklingsersättning	41

**Arbetsförmedlingens
hemsida:**

www.arbetsformedlingen.se

Vad kan jag få för stöd?

Här kommer en lång lista över stöd och ersättningar för dig som vill veta mer. Orden står i bokstavsordning så att du kan slå upp just det ord som du är intresserad av.

Vill du läsa ännu mer kan du besöka Arbetsförmedlingens hemsida. Skriv "faktablad" i sökrutan. Faktabladen finns även på lättläst svenska. På Försäkringskassans hemsida finns också faktablad på lättläst svenska.

När ni träffas i grupp, på en kurs eller i en studie-cirkel kan ni diskutera vad de här olika orden betyder och vad de kan ha för betydelse för just dig.

Aktivitetsbaserad utredning (ABU)

ABU är något som du kan få av Arbetsförmedlingen om du har varit borta från arbetet länge eller kanske aldrig har arbetat. Målet är att ta reda på vilka arbetsuppgifter och vilken arbetsmiljö som passar just dig.

Aktivitetsersättning

Vad är det?

Ersättning för dig som inte kan arbeta alls eller bara kan arbeta en del av dagen. Du ska vara högst 29 år. Du behöver intyg från läkare.

Hur ansöker jag?

Kontakta Försäkringskassan. Du ska fylla i en särskild blankett: Ansökan om aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga. Blanketten finns på Försäkringskassans hemsida.

**Försäkringskassans
hemsida:**

www.forsakringskassan.se

OBS! Försäkringskassan kan be en annan läkare eller en expert utreda om du kan arbeta.

Hur länge?

Du kan få aktivitetsersättning 3 år i taget.

Vad får jag för ersättning?

Man kan få ersättning för hela dagen eller för delar av dagen. Hur mycket du får beror på hur mycket du kan jobba.

Om du har haft låga inkomster eller inga inkomster alls, kan du få en garantiersättning.

Aktivitetsstöd

Vad är det?

Ersättning från Försäkringskassan som alla kan få som är arbetslösa och är med i Arbetsförmedlingens program.

Arbetslivsintroduktion

Arbetsförmedlingen erbjuder en sorts förberedelse inför olika insatser och program. Det är till för personer vars sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning har tagit slut.

Det kan handla om att göra dig mer motiverad. Det kan också vara att hjälpa dig att komma på vad du är intresserad av och vilka yrken som kan passa dig.

Denna introduktion får du i högst 3 månader. Under den här tiden kan du få träffa specialister som arbetsterapeuter, psykologer och socialkonsulenter.

Arbetsmarknadsutbildning

Om du söker jobb och är inskriven på Arbetsförmedlingen kan du få gå en arbetsmarknadsutbildning. Det är en kortare utbildning som ska göra det lättare att få arbete. Du kan få gå en sådan utbildning i 6 månader.

” Jag har sökt hur många jobb som helst. Varför kallas jag inte ens till intervju? ”

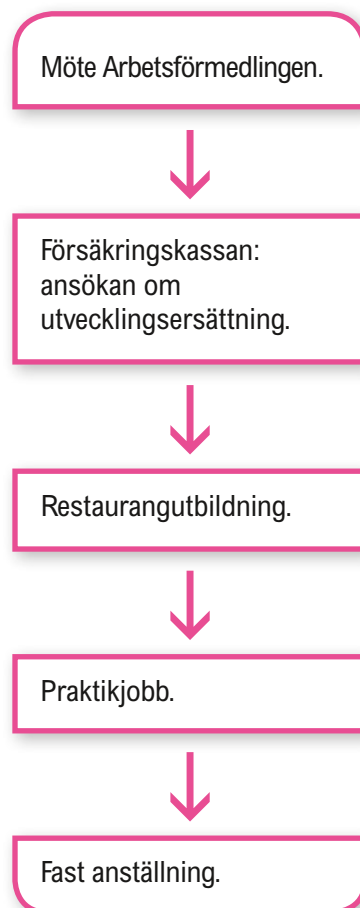
Niklas är inskriven på Arbetsförmedlingen, men han tycker inte att han får någon hjälp att söka arbete. På egen hand har han sökt flera jobb som han tycker verkar roliga men han kallas inte ens till intervju.

En kompis som arbetar i byggbranschen berättar att han först gick en arbetsmarknadsutbildning för att lära sig mer om yrket. Han ger Niklas ett nummer till en handläggare på Arbetsförmedlingen.

Niklas ringer handläggaren och de träffas. Handläggaren vill veta vad Niklas vill arbeta med. Niklas berättar att han skulle vilja jobba på restaurang. Handläggaren säger att man först måste göra en utredning. Men han säger också att Arbetsförmedlingen har godkända företag som har restaurangutbildningar.

Först gör Arbetsförmedlingen en utredning. Sedan får Niklas veta att han ska söka utvecklingsersättning hos Försäkringskassan. Niklas får ja. Därefter kan han börja en restaurangutbildning på ett utbildningsföretag.

När Niklas är klar med sin utbildning får han ett praktikjobb på en restaurang. Efter ett år får han fast anställning som restaurangbiträde.

Arbetsmarknadsutbildning

Om du söker jobb och är inskriven på Arbetsförmedlingen kan du få gå en arbetsmarknadsutbildning. Det är en kortare utbildning som ska göra det lättare att få arbete. Du kan få gå en sådan utbildning i 6 månader.

” Jag har sökt hur många jobb som helst. Varför kallas jag inte ens till intervju? ”

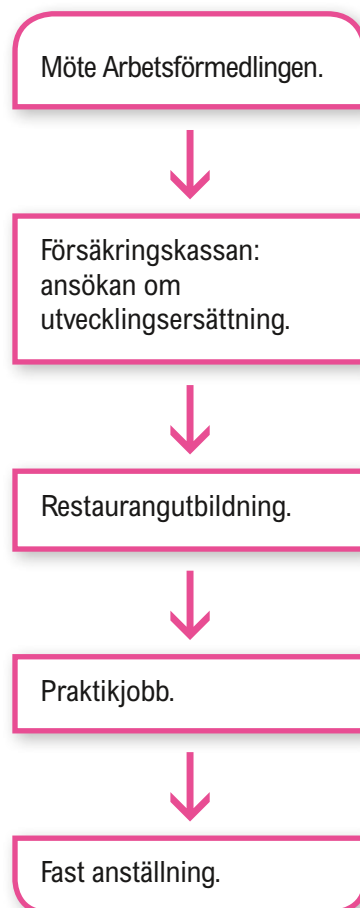
Niklas är inskriven på Arbetsförmedlingen, men han tycker inte att han får någon hjälp att söka arbete. På egen hand har han sökt flera jobb som han tycker verkar roliga men han kallas inte ens till intervju.

En kompis som arbetar i byggbranschen berättar att han först gick en arbetsmarknadsutbildning för att lära sig mer om yrket. Han ger Niklas ett nummer till en handläggare på Arbetsförmedlingen.

Niklas ringer handläggaren och de träffas. Handläggaren vill veta vad Niklas vill arbeta med. Niklas berättar att han skulle vilja jobba på restaurang. Handläggaren säger att man först måste göra en utredning. Men han säger också att Arbetsförmedlingen har godkända företag som har restaurangutbildningar.

Först gör Arbetsförmedlingen en utredning. Sedan får Niklas veta att han ska söka utvecklingsersättning hos Försäkringskassan. Niklas får ja. Därefter kan han börja en restaurangutbildning på ett utbildningsföretag.

När Niklas är klar med sin utbildning får han ett praktikjobb på en restaurang. Efter ett år får han fast anställning som restaurangbiträde.

Facket

Fackförbundens uppgift är att hjälpa människor så att de får rimliga löner och bra anställningsvillkor. Facket ska också arbeta mot diskriminering till exempel på grund av funktionsnedsättning.

Man kan besöka fackförbundens hemsidor och ta reda på vad som är en rimlig lön.

Kollektivavtal

Kollektivavtal är en skriftlig överenskommelse mellan organisationen för arbetsgivare och organisationen för arbetstagare. I överenskommelsen står det vilka regler som gäller för löner och anställning.

Arbetsprövning och arbetsträning

Om du inte har arbetat på länge kan du få prova olika arbetsuppgifter på en arbetsplats. Det är Försäkringskassan som bestämmer om du kan få arbetsprövning eller arbetsträning.

Om du är inskriven på Arbetsförmedlingen är det dock Arbetsförmedlingen som bestämmer om arbetsprövning och arbetsträning.

Arbetspsykologisk utredning (APU)

APU är en utredning som görs av Arbetsförmedlingen. Du får träffa en psykolog och göra tester och fylla i frågeformulär. Meningen är att du ska få en bättre uppfattning om dig själv och vad du har för förutsättningar och möjligheter.

Daglig verksamhet

Rätt till daglig verksamhet har

- personer med utvecklingsstörning
- personer med autism
- personer som har fått en hjärnskada i vuxen ålder.

Daglig verksamhet finns för att du som inte har ett arbete ska ha något meningsfullt att göra. Du kan till exempel få vara på ett café eller i en affär. Det finns också särskilda lokaler för daglig verksamhet, till exempel dagcenter.

Daglig verksamhet ska kunna leda till anställning. Du kan kräva att få sysselsättning på olika arbetsplatser. Det brukar kallas arbetsinriktad daglig verksamhet.

Försörjningsstöd

Om du saknar arbete och pengar kan du ansöka om försörjningsstöd, eller socialbidrag som det också kallas. Det är kommunens socialtjänst som bestämmer om du ska få försörjningsstöd.

För att du ska kunna få försörjningsstöd måste socialtjänsten göra en utredning. Då vill de ofta tala med andra myndigheter. För det behövs ditt tillstånd.

Socialtjänsten har rätt att ställa krav på dig om du söker försörjningsstöd. De kan kräva att du söker arbete. De kan också kräva att du tackar ja till arbete, praktik eller utbildning.

Handikappersättning

Vad är det?

Ersättning som du som har en funktionsnedsättning kan få av Försäkringskassan. Du kan få handikappersättning om du behöver extra hjälp i vardagen, på arbetet eller när du studerar.

Du kan också få handikappersättning om du har extra kostnader på grund av din funktionsnedsättning.

Du behöver intyg från läkare.

Högriskskydd

Vad är det?

Innebär att du kan få sjuklön redan första dagen, om du ofta är sjuk. Det är Försäkringskassan som bestämmer om du kan få det.

Habiliteringsersättning

Om du har daglig verksamhet kan du få habiliteringsersättning av kommunen. Ersättningen brukar vara ungefär 30 till 50 kronor om dagen. Olika kommuner har olika bestämmelser. Det är inte alla kommuner som betalar ut habiliteringsersättning.

IPS (Individual Placement and Support)

IPS är en sorts arbetsrehabilitering för dig som har en psykisk funktionsnedsättning. Stödet ska leda till ett vanligt arbete. Du får en arbetscoach. Det är dina behov och önskemål som styr. Stödet har ingen tidsgräns.

IPS finns i vissa kommuner och det krävs att kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan samverkar.

Jobbcoach

Ibland kan Arbetsförmedlingen ordna så att du får en jobbcoach. En coach ska motivera, stötta och hjälpa dig som söker arbete att hitta ett arbete. Du kan få hjälp att hitta dina styrkor, få hjälp att skriva cv och att träna på intervjuer.

Jobbgaranti

För dig som är ung och under 25 år har Arbetsförmedlingen något som kallas jobbgaranti. Det innebär att du och din handläggare går igenom vad du behöver för att få ett arbete eller börja studera.

Du kan till exempel få coachning, praktik, information och råd om vad du kan studera eller vilka yrken som kan passa dig. Du kan också få en kortare utbildning.

Om du får jobbgaranti kan du få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning under tiden.

Jobbtorg

I bland annat Stockholm finns något som heter Jobbtorg. Jobbtorgen är en del av Stockholms kommuns arbetsmarknadsenhet. Där kan du få en jobbcoach, hjälp att skriva cv, få prova ett arbete eller få praktik, få gå en kurs. Hör efter om jobbtorg finns i din kommun.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en förkortning av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. LSS är en lag som ger särskilda rättigheter till personer med funktionsnedsättning.

Dessa personer kan få stöd via LSS:

1. Personer med utvecklingsstörning och personer med autism.
2. Personer som i vuxen ålder har fått en hjärnskada efter en olycka eller en sjukdom.
3. Personer som har andra stora funktionsnedsättningar som ger stora svårigheter i livet.

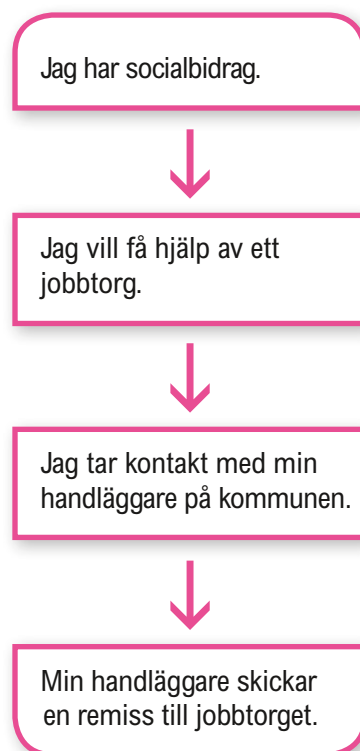
Lagen innehåller bland annat rätt till daglig verksamhet.

Lönebidrag

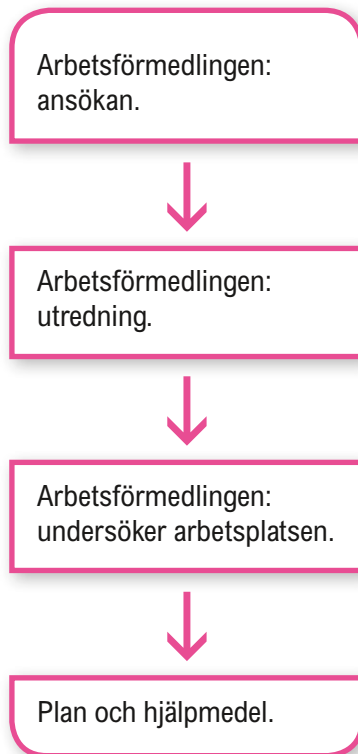
Vad är det?

Lönebidrag är en ersättning som arbetsgivaren kan få om han eller hon anställer dig. Det är arbetsgivaren som ansöker om stödet hos Arbetsförmedlingen. Innan Arbetsförmedlingen fattar beslut undersöker man om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna passar dina behov.

Arbetsgivaren brukar kunna få lönebidrag i 4 år.

” Äntligen har jag hittat ett jobb! Men chefen säger att jag kommer att behöva stöd och att det kostar för mycket pengar. ”

Sara har äntligen hittat ett arbete. Men chefen där säger att hon kommer att behöva stöd för att klara av jobbet. Det kostar mycket pengar. Sara läser på Arbetsförmedlingens hemsida att det finns något som heter lönebidrag. Det betyder att arbetsgivaren kan få ersättning vid anställning av en person med funktionsnedsättning.

Sara tar kontakt med chefen på jobbet hon så gärna vill ha. Han säger att han kan ringa till Arbetsförmedlingen och fråga om de kan få lönebidrag.

Sara får träffa en handläggare på Arbetsförmedlingen. Hon talar om för Sara att de måste göra en utredning. De ska ta reda på hur mycket hennes funktionsnedsättning påverkar hennes förmåga att arbeta.

När utredningen är klar undersöker Arbetsförmedlingen om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna kommer att passa Sara. Sedan säger Arbetsförmedlingen ja till lönebidrag.

Ett avtal skrivs och Sara får en plan. I planen står det bland annat vilka anpassningar och hjälpmedel Sara behöver.

Efter det kan Sara börja arbeta. Sara får lön enligt kollektivavtal.

Nystartsjobb

Arbetsförmedlingen kan ordna nystartsjobb till dig som har varit utan arbete en mycket lång tid. Det innebär att arbetsgivaren som anställer får ersättning enligt bestämda regler.

Offentligt skyddat arbete (OSA)

Vad är det?

En vanlig anställning hos en offentlig arbetsgivare. Det kan vara verksamhet som drivs av stat, kommun eller landsting. OSA är bland annat till för dig som har rätt till LSS eller har en psykisk funktionsnedsättning.

Det är meningen att det ska leda till ett vanligt arbete.

Hur ansöker jag?

Arbetsgivaren ansöker om bidrag hos Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen undersöker om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna passar dina behov.

Vad händer sedan?

Ni skriver avtal. I avtalet ska det stå hur din arbetsförmåga ska bli bättre.

Det kan också stå vilken utbildning eller vilka hjälpmedel du kan behöva.

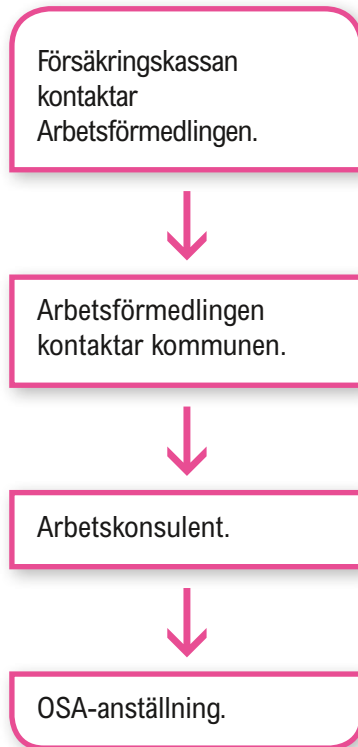
Hur länge?

OSA-anställning brukar man få för 1 år i taget.

Vad får jag för ersättning?

Lön enligt kollektivavtal.

” Finns det ingenting jag kan göra? Jag blir galen av att bara gå hemma. ”

Gunnar har en psykisk funktionsnedsättning. Han har haft flera jobb men inte kunnat behålla dem på grund av sina svårigheter. Gunnar vill arbeta. Han mår inte bra av att bara gå hemma.

Via Försäkringskassan får Gunnar kontakt med en handläggare på Arbetsförmedlingen. På ett möte med handläggaren får Gunnar veta att han kan få en offentligt skyddad anställning (OSA).

Handläggaren tar kontakt med Gunnars kommun för att ta reda på om kommunen kan ordna ett lämpligt arbete åt Gunnar. Kommunen ser till att Gunnar får träffa en arbetskonsulent. De pratar om vad Gunnar är intresserad av. Han berättar att han tycker mycket om att vara ute.

Efter ett tag ringer handläggaren från Arbetsförmedlingen. Han berättar att Gunnar har fått en OSA-anställning inom kommunens parkvård. Handläggaren kallar till ett möte med kommunen. Gunnar får ett avtal. I avtalet står det att han ska få stöd av en arbetskamrat. Det står också hur man ska arbeta för att han så småningom ska få en vanlig anställning.

Praktik

Du kan få prova på att arbeta på en arbetsplats. Under tiden du är på praktik kan du få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning från Försäkringskassan.

Rehabiliteringsersättning

När du får rehabilitering kan du få rehabiliteringsersättning. Den består av två delar:

- rehabiliteringspenning om du arbetstränar eller går en utbildning
- ett särskilt bidrag om du har extra kostnader för din rehabilitering, till exempel för skolböcker.

Samhall

Företaget Samhall är till för dig som har en funktionsnedsättning och svårt att få arbete på den vanliga arbetsmarknaden.

Tanken är att du ska utvecklas och att din förmåga att arbeta ska bli bättre, så att du kan få ett annat arbete.

Samhall finns på 250 orter över hela landet.

Hur ansöker jag?

Kontakta Arbetsförmedlingen. Det är Arbetsförmedlingen som bestämmer om du kan få arbete på Samhall.

Vad händer sedan?

Om du får ja gör du och din handläggare ett studiebesök på Samhall.

Ni skriver ett avtal. I avtalet ska det stå

- målet med anställningen
- dina arbetsuppgifter
- hur du ska utvecklas på arbetsplatsen
- vilket stöd du ska få.

Vad får jag för ersättning?

Lön enligt kollektivavtal.

Samordningsförbund

I en del kommuner finns samordningsförbund. De brukar bestå av personer från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunen och landstinget. Syftet är att myndigheterna ska samarbeta.

Ibland driver samordningsförbunden gemensamma projekt för att hjälpa personer till sysselsättning och arbete. Personerna som är med i dessa projekt brukar få försörjningsstöd, sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Sjukersättning

Vad är det?

Ersättning för dig som inte kan arbeta alls eller bara kan arbeta delar av dagen. Du ska vara mellan 30 och 64 år. Du behöver intyg från läkare. Du ansöker hos Försäkringskassan.

Hur länge?

Försäkringskassan gör en ny utredning vart tredje år. Syftet är att ta reda på om din arbetsförmåga har förändrats.

Vad får jag för ersättning?

Du kan få hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels sjukersättning. Hur mycket du får beror på hur mycket du har tjänat. Om du har tjänat lite eller inte haft några inkomster alls, kan du få en garanti-ersättning.

Sociala arbetskooperativ och sociala företag

Sociala arbetskooperativ bildas av personer som på grund av nedsatt arbetsförmåga saknar arbete. Det är ett företag som man äger och bestämmer över tillsammans med de andra som arbetar där. I det sociala kooperativet får alla vara med och påverka. Alla arbetar utifrån sina egna förmågor och bestämmer själva vad kooperativet ska sälja.

Det finns också sociala företag. Deras viktigaste uppgift är att skapa arbete åt dem som aldrig har haft ett arbete eller åt dem som har mycket svårt att få ett arbete. Många som är anställda av sociala företag har trygghetsanställning eller anställning med lönebidrag.

Socialtjänstlagen (SoL)

SoL är en förkortning av socialtjänstlagen.

I SoL står det vilken hjälp du kan få och vad kommunen har för skyldigheter. Där står också att du ska ha rätt till något meningsfullt att göra. Socialtjänsten ska hjälpa dig att hitta en sysselsättning som passar just dig.

Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen

Vad är det?

Ersättning som din arbetsgivare kan få om du behöver hjälpmedel eller särskilda anpassningar. Även du som är egen företagare kan få stöd till hjälpmedel.

Det kan vara hjälpmedel som du behöver för att klara av ditt arbete. Det kan också vara att en lokal på arbetsplatsen behöver anpassas eller byggas om.

Hur ansöker jag?

Din arbetsgivare kan ansöka om stöd hos Arbetsförmedlingen för det första året du arbetar.

Om du inte är nyanställd ska din arbetsgivare ansöka om stöd hos Försäkringskassan.

Stöd till personligt biträde

Du kan få stöd av en person på din arbetsplats. Det kan vara en arbetskamrat som hjälper dig. Då kan arbetsgivaren få ersättning för det.

Hur ansöker jag?

Arbetsgivaren ansöker om stödet hos Arbetsförmedlingen.

Även personer som är egna företagare kan få personligt biträde.

Arbetsförmedlingen har alltid ansvar för stöd till hjälpmedel för den som har

- anställning med lönebidrag
- ett offentligt skyddat arbete
- en utvecklingsanställning
- en trygghetsanställning.

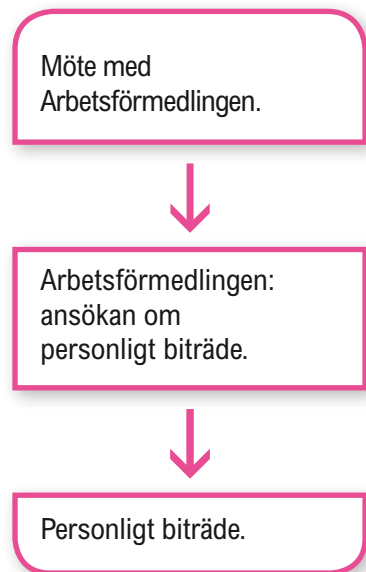
” Jag har startat eget. Företaget går bra. Men jag behöver hjälp med kommunikation och organisation. ”

William är egen företagare och har Aspergers syndrom. Han arbetar med att informera och föreläsa om sin funktionsnedsättning. Att föreläsa går jättebra, men han behöver stöd i att kommunicera med människor han möter i sitt yrke. Han behöver också hjälp med all organisation kring företaget.

William tar kontakt med Arbetsförmedlingen och får veta att han måste lämna in ett underlag. Han måste kunna tala om varför han behöver ett personligt biträde. Han lämnar in underlaget men hör ingenting från Arbetsförmedlingen.

När William ringer till Arbetsförmedlingen får han veta att man utreder hans ärende. Han kommer snart att få ett beslut.

Till slut får William ett glädjande besked. Han ska få ersättning. Pengarna kommer att betalas ut till honom varje månad. Nu kan William börja leta efter rätt person som ska bli hans personliga biträde.

Stöd till tolkkostnader

Din arbetsgivare kan få ersättning om du behöver tolk när du är på utbildning.

Arbetsgivaren kan få ersättning om du behöver

- teckenspråkstolkning
- skrivtolkning
- tecken som stödtolkning
- dövblindtolkning.

Även personer som är egna företagare kan få ersättning.

Supported employment

Supported employment är en form av arbetsrehabilitering för personer med funktionsnedsättning. Det ska leda till ett vanligt arbete. Du får stöd hela vägen, både med att skaffa och behålla ett arbete.

Sysselsättning enligt SoL

Du som inte har rätt till daglig verksamhet enligt LSS kan få sysselsättning enligt socialtjänstlagen. Det kan till exempel vara att få komma till en träfflokal och träffa andra och vara med i olika aktiviteter. Verksamheten ska ge dig meningsfull sysselsättning i vardagen och vara anpassad efter dina behov.

Målet är att du så småningom ska kunna börja arbeta igen.

Särskilt stöd för att starta eget

Du som har en funktionsnedsättning kan få ersättning om du vill starta eget. Du måste lämna ett förslag på vilka kostnader du kommer att ha. Arbetsförmedlingen vill också ha en ekonomisk plan.

Hur ansöker jag?

Kontakta Arbetsförmedlingen. Det är Arbetsförmedlingen som bestämmer om du ska få stödet.

Vad får jag i ersättning?

Högst 60 000 kr för maskiner, verktyg och andra kostnader.

Särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS)

Vad är det?

Arbetsförmedlingen kan ordna en särskild stödperson som hjälper till i början av en anställning eller vid praktik. Denna person kallas SIUS-konsulent. SIUS-konsulenten kan också hjälpa dig att hitta ett lämpligt arbete.

Hur ansöker jag?

Kontakta Arbetsförmedlingen. Det är Arbetsförmedlingen som bestämmer om du kan få stödet.

Om du får ja skrivs ett avtal. I avtalet står det hur din introduktion ska vara. Med det menas vilket stöd du ska få i början.

Hur länge?

Stödet delas upp i två delar:

- introduktionsstöd som du kan få i 6 månader
- uppföljningsstöd som du kan få i minst 1 år.

” Varför får jag inget arbete? Finns det ingen som kan hjälpa mig att hitta ett jobb? ”

Möte med
Arbetsförmedlingen.

SIUS-konsulent.

Arbete med stöd av
SIUS-konsulent.

Simon har varit utan arbete länge. Han är inskriven på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har ordnat flera praktikplatser åt honom. Men det har inte lett till något riktigt jobb. Till slut får Simon stöd av en SIUS-konsulent. Det känns bra redan första gången de träffas. SIUS-konsulenten hjälper Simon att se sina starka sidor och tror att Simon har goda möjligheter att få jobb.

Efter ett tag hittar SIUS-konsulenten ett jobb åt Simon. Under den första tiden på nya arbetet finns SIUS-konsulenten vid Simons sida. Hon ser till att arbetsplatsen anpassas och att arbetsuppgifterna och arbetstiderna fungerar bra för Simon.

Efter några månader behöver SIUS-konsulenten bara komma på besök då och då och stämma av att allt är bra för Simon. Till slut behöver han inte SIUS-konsulentens stöd alls. Simon stormtrivs på sin arbetsplats och kan nu utföra sina arbetsuppgifter självständigt.

Trygghetsanställning

Vad är det?

En anställning för dig som har stort behov av en anpassad arbetsplats. Arbetsgivaren får ersättning för anpassning av arbetsplatsen.

Trygghetsanställningen har ingen tidsgräns. Du kan ha en trygghetsanställning länge.

Hur ansöker jag?

Arbetsgivaren ansöker om bidrag hos Arbetsförmedlingen. Sedan undersöker Arbetsförmedlingen om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna passar dina behov.

Vad händer sedan?

Du får ett avtal. I avtalet ska det stå

- vilka arbetsuppgifter du får
- hur arbetssituationen ska fungera på bästa sätt för dig.

Det kan också stå vilka arbetstider du ska ha och vilka hjälpmedel eller anpassningar som behövs.

Vad får jag för ersättning?

Lön enligt kollektivavtal eller lön som liknar kollektivavtal.

Utvecklingsanställning

Vad är det?

En vanlig anställning, men den ska vara anpassad efter dina särskilda behov. Meningen är att du ska få prova din förmåga till arbete så att du lättare kan få ett jobb. Du kan både arbeta och vara med i andra aktiviteter, till exempel utbildning eller få prova ut hjälpmedel.

Utvecklingsanställning varar högst 1 år.

Hur ansöker jag?

Arbetsgivaren ansöker om bidrag hos Arbetsförmedlingen. Sedan undersöker Arbetsförmedlingen om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna passar dina behov.

Vad händer sedan?

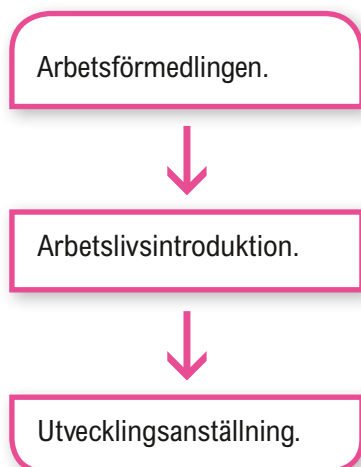
Du får ett avtal. I avtalet ska det stå

- vilka arbetsuppgifter du får
- vilka insatser du ska få.

Det kan också stå vilka arbetstider du ska ha och vilka hjälpmedel eller anpassningar du behöver.

Vad får jag för ersättning?

Lön enligt kollektivavtal eller lön som liknar kollektivavtal.

” Nu känner jag mig redo att börja arbeta. Men jag orkar inte med ett vanligt jobb. Vad ska jag göra? ”

Efter att ha haft sjukersättning länge får Patrik vara med i arbetslivsintroduktion på Arbetsförmedlingen. Han får på så sätt förbereda sig inför att börja jobba.

Patrik ska få prova på att jobba. Handläggaren har ordnat en utvecklingsanställning på ett företag.

Ett avtal skrivs med Patriks nya chef. I avtalet står det vilka arbetstider, vilka hjälpmedel och anpassningar han ska få. Patrik får också hjälp att prova ut olika hjälpmedel. Han får lön enligt kollektivavtal.

Patrik trivs med sin utvecklingsanställning. När det har gått ett år vill Patrik gärna vara kvar. Handläggaren på Arbetsförmedlingen tycker att Patrik har särskilda skäl för det. Därför beslutar Arbetsförmedlingen att Patrik ska få fortsätta på företaget.

Utvecklingsersättning

Vad är det?

Ersättning du kan få om du är med i ett arbetsmarknadspolitiskt program och inte får a-kassa. Du ska vara mellan 18 och 25 år.

Hur ansöker jag?

Kontakta Arbetsförmedlingen och hör om du kan få vara med i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Kontakta sedan Försäkringskassan och be om en blankett för ansökan.

Vad får jag för ersättning?

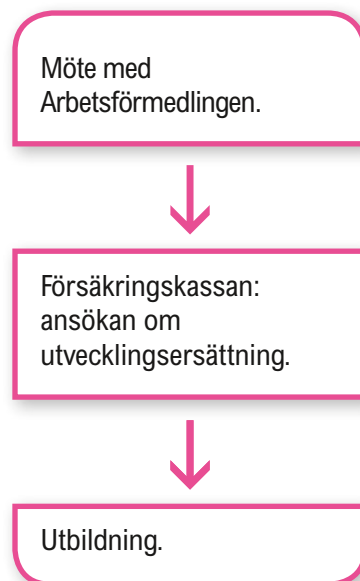
Du som har slutbetyg från gymnasiet får 142 kronor per dag om du deltar i programmet på heltid. Du som inte har slutbetyg från gymnasiet får 48 kronor per dag om du deltar i programmet på heltid.

” Hjälp! Jag har aldrig jobbat. Jag får ingen a-kassa. Vad ska jag leva på? ”

Handläggaren på Arbetsförmedlingen har lovat att Amanda ska få gå en utbildning inom djur och lantbruk. Amanda får ingen a-kassa och undrar hur hon ska klara sig. Hon får då veta att hon kan söka utvecklingsersättning hos Försäkringskassan.

Efter ungefär två veckor får Amanda ett brev från Försäkringskassan. I det står det att hon kommer att få 142 kronor om dagen.

För att Amanda ska få utvecklingsersättning måste hon varje månad skicka en blankett till Försäkringskassan.

ANSTÄLLNINGSENTREVJUN

Det är viktigt att vara väl förberedd innan man går till en anställningsintervju. Ibland kan det vara bra att träna lite i förväg.

Några tips

Om du är osäker på hur du ska klä dig, be någon om hjälp. Hur du klär dig kan ha betydelse för om du får jobbet eller inte.

Om du har lätt för att bli nervös, tänk på att andas eller ha ett föremål i fickan som gör dig lugn.

Fundera över hur mycket du vill berätta om dig själv. Ta någon till hjälp om du är osäker.

Fundera över dina styrkor och svagheter. Ta någon till hjälp om du är osäker.

Fundera också över vad du vill göra i framtiden. Har du några mål?

Det är viktigt att kunna motivera varför du tycker att just du passar för jobbet.

Förbered svar på vanliga frågor som man kan få under en anställningsintervju.

Vanliga frågor som man kan få på en anställningsintervju

Varför söker du just det här jobbet?

Berätta lite om dig själv.

Varför skulle just du passa för jobbet?

Vad vill du göra om 5 år?

Vad gör du när du inte jobbar. Vad har du för fritidsintressen?

Vad har du för negativa sidor?

Vad har du för positiva sidor?

Hur hanterar du stress?

OSKRIVNA REGLER

På en arbetsplats finns många oskrivna regler. För vissa är det svårt att veta hur man ska bete sig, tänka eller känna i olika situationer. Det kan också vara svårt att veta vad andra förväntar sig. Här kommer några exempel på sådant som kan vara svårt.

Frågor

Om du får en fråga är det bra att svara. Om du inte förstår kan du säga: "Jag har ibland svårt att förstå. Kan du förklara vad du menar? Kan du vara tydligare? Hur tänker du nu?"

Att säga lagom mycket

Om någon frågar "Hur mår du?" eller "Hur är det?" är det en artig-hetsfras. Det betyder inte att du ska berätta exakt hur du mår.

Om någon frågar vad du gjort i helgen, betyder det inte att du ska berätta alla detaljer. Du kan till exempel berätta att du varit på ett museum eller att du har varit på restaurang med några vänner.

Att tala lagom högt eller lagom lågt

Försök reglera röstläget om du kan. Om du talar för högt kanske du stör andra. Om du talar för lågt kanske ingen hör vad du säger.

Samtal

Det är bra om du kan hålla dig till ämnet, så att alla pratar om samma sak. Det är också viktigt att man turas om att prata.

Om du inte riktigt vet vad du ska säga är det okej att vara tyst. Det är mycket bättre än om du av misstag råkar säga något olämpligt.

Att hålla lagom avstånd

Det är viktigt att inte komma för nära en annan person. Då kan den personen känna sig besvärad. Försök hålla lagom avstånd. Du kan träna hemma på att sträcka ut en arm framför dig. Ungefär det avståndet ska du hålla till andra människor.

Antagligen vill du att någon förklarar de oskrivna reglerna för dig. Om du är öppen med dina svårigheter, kan du fråga din chef om en person på arbetsplatsen kan få bli din "sociala tolk". Den personen ska du kunna vända dig till när det är något du inte förstår eller när du upplever att det blivit fel i kontakten med andra.

Vart vänder jag mig?

Ibland kan det vara svårt att veta vart man ska vända sig. Om du är osäker kan du titta här.

Stöd	Arbetsförmedlingen	Försäkringskassan	Kommunen
Lönebidrag	X		
Trygghetsanställning	X		
Utvecklingsanställning	X		
Offentligt skyddat arbete (OSA)	X		
Samhall	X		
Stöd till personligt biträde	X		
Särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS)	X		
Stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen	X		
Stöd till tolkkostnader	X		
Särskilt stöd att starta eget	X		
Aktivitetsersättning		X	
Sjukersättning		X	
Aktivitetsstöd		X	
Utvecklingsersättning		X	
Handikappersättning		X	
Arbetshjälpmedel, efter det första anställningsåret		X	
Daglig verksamhet			X
Sysselsättning enligt SoL			X
Försörjningsstöd/socialbidrag			X

Ordlista

Vi har gjort en ordlista med förklaringar av ord som du hittar i texten. Här finns också några ord om arbete och sysselsättning som kan vara bra att känna till.

Arbetsgivare

Den som anställer och alltså ger jobb.

Arbetslinjen

Kallar regeringen de åtgärder som ska slussa arbetslösa ut i arbete. Det betyder att man vill att så många som möjligt ska kunna försörja sig genom arbete.

Arbetslöshetsersättning

Den ersättning du kan få om du inte har något arbete. Arbetslöshetskassan (a-kassan) betalar ut arbetslöshetsersättning.

Arbetstagare

Den som anställs och alltså tar emot jobb.

Cv

Står för curriculum vitae och betyder levnadsbeskrivning. I ditt cv ska du beskriva vad du har för utbildning, kunskaper och personliga egenskaper som kan vara viktiga för en arbetsgivare att känna till.

Funka-utredningen

På uppdrag av regeringen har Funka-utredningen sett över de insatser som Arbetsförmedlingen ger till personer med funktionsnedsättning. Ett förslag lämnades till regeringen 2013.

Funktionshinder

Begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Om du till exempel inte får tillräckligt med stöd och anpassningar på arbetet kan din funktionsnedsättning bli ett funktionshinder.

Handisam

Arbetar på uppdrag åt regeringen. Handisam är en myndighet som ska arbeta med att samordna funktionshinderspolicen i Sverige. I uppdraget ingår bland annat att ta reda på vad olika myndigheter har gjort för att anställa personer med funktionsnedsättning.

Offentlig arbetsgivare

Arbetsgivare som inte är företag. En offentlig arbetsgivare kan till exempel vara en kommun eller ett landsting.

Rehabilitering

Är att komma tillbaka efter en sjukdom eller en olycka. För medicinsk rehabilitering ansvarar sjukvården. Arbetslivsinriktad rehabilitering hjälper dig att få ett arbete eller kunna återgå till ett arbete.

Den här skriften vänder sig till dig som har en funktionsnedsättning och vill veta hur man gör för att få ett jobb. Vart vänder jag mig? Vad finns det för stöd att få?

Det finns massor av stöd som är bra att känna till. Vi vill uppmuntra dig och visa var möjligheterna finns. Vi vill att **Nyckeln till arbete** ska låsa upp dörrarna till arbetslivet och hjälpa dig att hitta ett jobb.

Nyckeln till arbete innehåller

- råd och tips
- personliga berättelser
- frågor att diskutera
- en faktadel med viktiga ord och begrepp.

www.rattstodtillarbete.se

**HANDIKAPP
FÖRBUNDEN**

Handikappförbunden, Box 1386, 172 27 Sundbyberg
Tel +46 8 546 404 00, texttel +46 8 546 404 50, fax +46 8 546 404 44
www.handikappforbunden.se